

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixov o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongirاتبay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anijonovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKILOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIIYAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQARISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIVAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLUKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDI KORXONALARNING MOLIVAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA MIJOZLAR EHTIYOJINI O'RGANISH VA XIZMAT SIFATINI OSHIRISHNING INNOVATSION YONDASHUHLARI	498
Babayeva Lola Ibragimovna	
MINTAQADA TARIXIY VA MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARINI KENGAYTIRISHDA DAVLAT HAMDA XUSUSIY SHERIKCHILIK TIZIMIDAN FOYDALANISH	504
Xusanov Chari Kadirovich	
PROSPECTS FOR IMPROVING INFRASTRUCTURE FOR SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN.....	509
Botirova Xulkar Olimjonovna	
THE IMPACT OF AGRICULTURAL CLUSTERS ON FOOD SECURITY AND MACROECONOMIC STABILITY	514
Sherkulov Shohruh Erkin ugli	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA ISSIQXONA IQTISODIYOTINI O'RNI VA NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLAR	520
Otavullaev Sukhrob Sa'dullo o'g'li	
IJTIMOII AHAMIYATI YUQORI LOYIHALARNI DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIGI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	524
Taspanova Ayzada Kenjebayevna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQOBAT STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH	529
Sharopova Nafosat Radjabovna, Jamolova Aziza	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA ISTE'MOLCHILARNING XULQ-ATVORINI O'RGANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	537
Sultonova Zulxumor, Bobojonov Baxrombek Ro'zimovich	
INTERNATIONAL TRADE BETWEEN INTEGRATION AND ISOLATION: INNOVATION AND UNCERTAINTY IN A FRAGMENTING GLOBAL ECONOMY.....	542
Zakhidov Azizbek Rustamovich	
QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASI QO'NG'IROT TUMANIDA SIGIRLAR BOSH SONINING PROGNOZ KO'RSATKICHLARI	548
Sabit Gabbarov	
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI OSHIRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	552
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Xo'janova Husnora	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY O'SISH SIFAT OMILLARINING TA'SIRINI BAHOLASH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH.....	558
Bustonov Mansurjon Mardonakulovich	
ОБЩАЯ КОНЦЕПЦИЯ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ.....	567
Зайналов Джахонгир Расулович	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЫНКОВ КАПИТАЛОВ	571
Хотамкулова Мадина Санжар кизи, Зайналов Джахонгир Расулович	

IPOTEKA KREDITI MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH BO'YICHA AMALIY ISHLAR TAHLILI	576
A'zamxo'jayeva Nihola Sulaymon qizi	
KORXONALARDA YASHIL MARKETING STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI	581
Abdurashidova Nigora Alisherovna, Abduqodirova Donoxon	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SALOHİYATINI OSHIRISH OMILLARI VA MEZONLARI	588
Jumanov Ruslanbek Bobojanovich	
O'ZBEKISTONIDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI	592
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
STUDY OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF GREEN BONDS, ECOLOGICAL LOANS, AND GREEN INVESTMENT FUNDS, AS WELL AS THEIR IMPORTANCE IN THE FINANCIAL SYSTEM.....	595
Avazov Azizbek Ashurali o'g'li	
KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIK TERMINOLOGIYASINING ILMIY-TAHLILII TALQINI.....	603
Aripov Oybek Abdullayevich	
O'ZBEKISTONDA MEHNAT BOZORINING TARKIBIY TRANSFORMATSIYASI VA UNING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....	608
Rasulev Alisher Fayziyevich, Qodirov Asliddinxo'ja Mahammadjon o'g'li	
FERMER XO'JALIKLARIDA INVESTITSION JARAYONLARNI TASHKIL ETISH VA OPTIMALLASHTIRISH.....	611
Kdirbaev Amir Marat uli	
ITALIYA VA YAPONIYADA DAVLAT QARZINING UZOQ MUDDATLI BARQARORLIGI: FISKAL QOIDALAR VA QARZ BOSHQARUVI STRATEGIYALARINING QIYOSIY TAHLILI.....	614
Abdurahimov Abror Zafarovich, L.M. Tashpulatova	
ИСКУССТВЕННЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ В ВЫСШЕМ ОБРАЗОВАНИИ: ВОЗМОЖНОСТИ ПЕРСОНАЛИЗАЦИИ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	621
Камалова Малика Низамовна, Очилов Акрам Одилович	
O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOTNING ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRINI IFODALOVCHI ASOSIY OMILLAR	626
Raxmonov Bekzod Sharibjon o'g'li	
GLOBAL XAVFLARNING KESKINLASHUVI SHAROITIDA QAYTA SUG'URTANI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	631
Norov Zarif Shamsiddinovich	
INNOVATSION SUG'URTA XIZMATLARINI JORIY ETISH ORQALI IXTIYORIY SUG'URTA XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	638
Xayitov Nodirjon Uzokovich	
VOSITACHILIK XIZMATLARINI KO'RSATUVCHI SUBYEKTLAR AUDITI SIFAT NAZORATI.....	652
O.Q. Qo'shmatov	
AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISHDA MATEMATIK MODELLARDAN FOYDALANISH MASALALARI	657
I.Qo'ziyev, F.Ochilov	
MAJBURIYATLAR HISOBINING NAZARIY ASOSLARI.....	664
Ochilov Farxodjon Shavkatjon o'g'li	
ВОПРОСЫ РЕОРГАНИЗАЦИИ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА В СЕЛЬКОМ ХОЗЯЙСТВЕ	669
Розиков Жалил Жалолович	
TOVAR-MODDIY ZAXIRALAR AUDITINI O'TKAZISH TARTIBI.....	678
M.Xayitboyev	
USTAV KAPITAL HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH	683
Inomjon Sherimbetov	
QISHLOQ XO'JALIGIDA KOOPERATIVLARNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI	688
Mirzayev Musurmon Umidullayevich, Ziyadullayev Ilhom Narkobilovich	

EKSPORT BOZORLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHDA MOLIVAVIY RAG'BATLARNING ROLI	694
Galiyev Tohir Fazliddinovich	
ZAMONAVIY LOGISTIKA TIZIMIDA MARKETING STARTEGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	700
Abduqodirova Umida G'ayrat qizi	
QASHQADARYO URBANIZATSIYALASHGAN HUDUDLARIDA AGLOMERATSIYA JARAYONLARIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI OMILLAR	706
Nazarova Feruza Usmonovna	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN ALOQA KORXONALARINI KREDITLASHNING ZARURLIGI HAMDA IQTISODIY AHAMIYATI.....	713
Shaymatov Mansur Jo'rabaevich	
MOLIVAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIVAVIY AKTIVLARNI TAN OLISH	720
Odiljonova Oybachin Fayzullo qizi	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION TRANSFORMATSIYA BARQARORLIGINI BAHOLASH	724
Sanetullaev Aybek Esbosinovich	
XALQARO AVTOMOBIL ISHLAB CHIQUVCHI KOMPANIYALARNING RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	728
Xidoyatov Mirsaid Mirmuhsunovich	
ENSURING THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS: STRATEGIES FOR RESILIENCE IN AN ERA OF DECLINING RESOURCES AND RISING EXPECTATIONS.....	734
Inomiddin Imomov	
"YASHIL" TEXNOLOGIYALARNI IQTISODIY RIVOJLANISHGA INTEGRATSIYA QILISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	744
Miraxmedova Maftuna Ibragimovna	
ИНТЕГРАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ОЦЕНКЕ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ.....	751
Алиева Эльнара Аметовна	
AHOLI DAROMADLARI VA ULARNING SHAKLLANISH MANBALARI.....	756
So'fiyeva Xusniya Soxibjonovna	
НАУЧНО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ПРОЕКТИРОВАНИЮ И РАЗВИТИЮ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ	760
Назарова Гулчебра Нурмуханбетовна	
СОВРЕМЕННЫХ ПОДХОДОВ ПО ОЦЕНКЕ ЭКСПЛУАТАЦИОННОЙ УСТОЙЧИВОСТИ МАЛОМОЩНЫХ СЕТЕВЫХ ФОТОЭЛЕКТРИЧЕСКИХ СТАНЦИЙ	766
А.Р. Кудратов	
IJTIMOYIY XIZMATLAR KO'RSATISH JARAYONIDA TASHKILYIY VA IQTISODIY MUNOSABATLAR	775
Berdiyeva Nafisa Qahramonovna	
QISHLOQ XO'JALIGIDA INNOVATSION BIZNESNI BOSHQARISH VA YANGI TEXNOLOGIYALAR ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH	780
Mamadiyarov Dilshad Uralovich, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li	
GRUZIYA TAJRIBASIDA BARQAROR TURIZMNI TA'MINLASHNING TASHKILYIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI VA ULARNING O'ZBEKISTON SHAROITIDA QO'LLANILISHI	786
Suyunova Dilnoza Mexridin qizi	
INNOVATSION FAOLIYATNING MINTAQADA XIZMAT KO'RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISHDAGI XUSUSIYATLARI	790
Fayziyeva Shirin Shodmonovna	
QORAQALPOG'ISTON HUDUDIDA ETNOGRAFIK TURIZM KLASSTERINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY OMILLARI	795
Kunnazarova Orazxan	
MAMALAKATIMIZ IMPORTI VA EKSPORTIDA KICHIK BIZNESNING ULUSHI	798
Jo'rayev Ilhomjon Kamolidinovich	
YEVROOBLIGATSIYA VA UNING AKSIYADORLIK JAMIYATLARI TOMONIDAN EMISSIYASI	807
Avezov Ibrohim Ilxomovich	

IQTISODIYOTDAGI INNOVATSION O'ZGARISHLAR SHAROITIDA TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA RAQOBATBARDOSHLIKNI BOSHQARISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	808
Xonkeldiyeva Komilaxon Ravshanjon qizi	
SPORT ANJOMLARI SANOATIDA INNOVATSION JARAYONLARNI TIZIMLASHTIRISH MODELINING ZARURATI.....	813
Xamraqulov Ixtiyor Baxtiyorovich	
GREEN MARKETING STRATEGIES AND THE APPLICATION OF NEUROMARKETING METHODS IN THEIR DEVELOPMENT.....	819
Samadov Asqar Nishonovich, Latipova Go'zal	
OZIQ-OVQAT SANOATIDA KICHIK KORXONALAR SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	825
Mavlanova Barchinoy Shonazar qizi	
BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDA INVESTITSİYALAR AHAMIYATINING EMPERIK TAHLILI	831
Nazarova Ra'no Rustamovna, Najmiddinov Yahyo Fazliddin o'g'li	
YASHIL TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA MEHMONXONALAR ROLI: MUAMMOLAR VA IMKONIYATLAR.....	840
Raxmonova Nigina Anvarovna	
IJTIMOİY SIYOSAT SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI: O'ZBEKISTONNING AMALIY YONDASHUVI VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLAR TAJRIBASI.....	844
Bafojev Farrux Jo'raqulovich	
AHOLI IJTIMOİY HIMOYASINI KUCHAYTIRISH MUAMMOLARI	852
Ulashev Xubbim Askarovich	
YASHIL TA'LIM RIVOJLANISH BOSQICHLARI: YAPONIYA MISOLIDA	856
Raxshona Nabibullayeva	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ELEKTRON SAVDONING MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHGA TA'SIRI.....	861
Mo'minov Yahyobek Shokirjon o'g'li	
TUROPATORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI.....	865
Toshev Akmal Salimovich	
TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI MINTAQADA AHOI DAROMADLARINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	874
Quldasheva Maftuna Musurmon qizi	
ФАКТОРЫ И МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	878
Алиева Эльнара Аметовна, Рахматхонов Саидодилхон Расулхон угли	
МЕХАНИЗМЫ УСТОЙЧИВОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ В СТРАНАХ С РАЗВИВАЮЩЕЙСЯ ЭКОНОМИКОЙ: РОЛЬ ESG-ИНСТРУМЕНТОВ, ДИНАМИКА РАЗВИТИЯ РЫНКА ЗЕЛЁНЫХ ОБЛИГАЦИЙ И ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ ПОДХОДЫ НА ПРИМЕРЕ УЗБЕКИСТАНА И МАЛАЙЗИИ.....	884
Нарзуллаева Мехрангиз Ақобировна	
DORIVOR O'SIMLIKLAR SAVDOSIDA QIYMAT ZANJIRI TAHLILI: IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH OMILLARI.....	893
Maftuna Ermatova Arslonbek qizi	
O'ZBEKISTON VA TURKMANISTON O'RTASIDAGI SAVDO AYLANMASI TAHLILI	899
Voxidova Mehri Xasanovna	
GLOBAL KOMPANIYALARDA RAQAMLI MENEJMENTNING SAMARADORLIK KO'RSATKICHLARI	905
Axmedov Sardor Shuxrat o'g'li	
IQLIM O'ZGARISHLARI VA GLOBALLASHUV SHAROITIDA EKOLOGIK-HUQUQIY TA'LIMNI RIVOJLANTIRISH.....	912
Jumanazar Xolmuminov	
YASHIL IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING JAHON TAJRIBASI	916
Kalandarova Elnura Muzaffar qizi	
INNOVATSION IQTISODIYOT SHAROITIDA HUDUDLARNING INVESTITSİYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	921
Rahmatullayev Bobir Chorshamiyevich	

FINANCING WATER RESILIENCE: A FEASIBILITY ANALYSIS OF SOVEREIGN BLUE BOND ISSUANCE IN UZBEKISTAN.....	926
Yakubov Jakhongir	
УКРЕПЛЕНИЕ ПАРТНЁРСТВО И СОЗДАНИЕ ЕДИНСТВЕННОГО ЭНЕРГОРЫНКА В УЗБЕКИСТАНЕ	929
Каримова Нуржахон Олим кизи	
ИННОВАЦИОННАЯ ЗРЕЛОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЯ КАК ФАКТОР РОСТА ПРОИЗВОДСТВЕННОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ КОМПЛЕКСНОЙ МОДЕЛИ	935
Алиева Эльнара Аметовна, Табаков Евгений Сергеевич	
"BUDJET JARAYONLARIDA XAVFLARNI ANIQLASH VA BAHOLASH: ICHKI AUDIT YONDASHUVLARI"	941
Abdujalilova Dilnoz Abdusattorovna, Nishonxo'djaev Bekzod Baxodir o'g'li	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA DAVLATNING ROLI	947
Raximov Baxromjon Ibroximovich	
O'ZBEKISTONDA SUT SEKTORINING QIYMAT ZANJIRINI SANOATLASHTIRISH MUAMMOLARI.....	951
Urazov Jamshidjon Sa'dullayevich	
STRATEGIK BOSHQARUV HISOBIDA XARAJATLAR HISOBI VA KALKULYATSIYA TIZIMLARINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI	955
Hamroyeva Zuhra Amiral qizi	
АНАЛИЗ И ОЦЕНКА ТЕКУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В АЗЕРБАЙДЖАНЕ	961
Ариф Мустафаев	
ФАКТОРЫ ВЛИЯЮЩИЕ НА ИЗМЕНЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В УСЛОВИЯХ РЫНОЧНОЙ ЭКОНОМИКИ.....	968
Ишонкулова Феруза Асатовна	
O'ZBEKISTONNING INVESTITSION HUQUQIY SIYOSATIDA GLOBAL REYTINGLARNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	974
Gavhar Bekmurodova Adham qizi	
XALQARO MOLIYA BOZORIDA KREDIT RISKINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY USULLARI VA RISKLARNI BOSHQARISH TIZIMINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	981
Ochilova Xusniya Olim qizi, Yuldasheva Umida Asanaliyevna	
JAHONDA BRONLASH TIZIMLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARINING EVOLYUTSIYASI.....	987
Ismatillaeva Sitara Sayfidin qizi	
MILLIY IQTISODIYOT INNOVATSION SALOHİYATIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA JAHON TAJRIBALARI.....	994
Samadqulov Muhammadjon Islom o'g'li	
HUDUDIY RIVOJLANISHDA SOLIQ IMTIYOZLARINING AHOLI DAROMADLAR DINAMIKASIGA TA'SIRI.....	998
Olimjon Fattoyev G'ayrat o'g'li	
OLIY TA'LIM MUASSASALARINING ZAMONAVIY SHAROITLARDA RAQOBATBARDOSHLIGI: NAZARIY JIHATLARI VA AMALIY BOSHQARUV STRATEGIYALARI	1002
Adizov Bobir Baxtiyorovich	
ZAMONAVIY SHAROITDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI RISKLARINING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	1005
Sirojiddinov Kamoliddin Ikromiddinovich, Nasritdinov Bekzod Xusnutdinovich	
NAMANGAN VILOYATIDA QURILISH KLASHTERINI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY OMILLARI VA ISTIQBOLLI MANBALARI.....	1011
Abduraxmanov Muxtorali Abduvoxidovich	
ПЕРСПЕКТИВЫ ПОВЫШЕНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ	1016
Авезова Шахноза Махмуджановна	
MOLIYAVIY SAVODXONLIKNI OSHIRISHGA TA'SIR KO'RSATADIGAN OMILLAR.....	1022
Obilov Mirkomil Rashidovich	

“O‘ZBEKISTONDA TURIZMNING MADANIY IDENTIKLIKKA TA’SIRI: SOTSIOLOGIK TAHLIL”	1028
Alijonova Nargiza Rashidjon qizi	
STATISTICAL ANALYSIS OF CREDIT INTEREST RATES.....	1034
Abdullayev Shakhobiddin Shamsiddinovich	
QISHLOQ XO‘JALIGIDA LOGISTIKA XARAJATLARINI OPTIMALLASHTIRISH METODLARI VA SAMARALI TA‘MINOT ZANJIRI MODEL.....	1037
Safarov Xusan Samandar o‘g‘li, Olimova Bahora Shuxratovna	
INNOVASION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHINING NAZARIY JIHATLARI.....	1042
Abdulkakimov Zuxrali Tursunaliyevich	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT BAZASI BARQARORLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMIL SIFATIDA FOIZ SIYOSATI VA UNING AMALIY JIHATLARI.....	1047
Axmedova Dilafruz Elshodovna	
B2BDA RAQAMLI MARKETINGDAN FOYDALANISH BO‘YICHA XORIJIY TAJRIBALAR.....	1053
Abdubotirova Madinaxon	
ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ ИННОВАЦИОННО - ИНВЕСТИЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ОТРАСЛИ.....	1059
Баходирова Хилола Баходировна	
RAQOBATBARDOSH MAHSULOT ISHLAB CHIQRISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH.....	1063
Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, Abdurazakova Diyora	

RAQOBATBARDOSH MAHSULOT ISHLAB CHIQUARISHDA YASHIL MARKETING STRATEGIYASIDAN FOYDALANISH

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Marketing kafedrası mudiri,
iqtisodiyot fanlari doktori, professor
ergashxodjayeva_sh@tsue.uz
ORCID: 0000-0001-6689-7875

Abdurazakova Diyora

TDIU, Magistratura va kechki ta'lim fakulteti
MRT-25 guruh magistranti
abdurazakovadiyora03@gmail.com
Orcid: 0009-0008-3759-9535

Annotatsiya. Ushbu maqolada yashil marketing strategiyasining raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishdagi o'rni va ahamiyati ochib berilgan. An'anaviy marketing yondashuvlari bilan solishtirilganda, ekologik barqaror mahsulotlar ishlab chiqarish korxonalarga bozor ustunligini ta'minlashi aniqlangan. Tadqiqot metodikasi sifatida 200 nafar iste'molchiga o'tkazilgan so'rovnoma natijalaridan foydalanilgan. Adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, yashil marketing kompaniyaning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil bo'lib, ekologik brending, innovatsion dizayn va barqaror ta'minot zanjiri kabi elementlar bunda asosiy rol o'ynaydi. Tadqiqot va so'rovnoma natijalariga ko'ra, iste'molchilar korxonaning ekologik mas'uliyatini ijobiy baholaydi va bu omil ularning xarid qarorlariga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: yashil marketing, raqobatbardoshlik, marketing strategiyasi, barqarorlik, iste'molchi xulqi, ekologik qadoqlash, ekologik boshqaruv, yashil reklama.

Abstract. This article examines the role and importance of green marketing strategies in the production of competitive products. Compared to traditional marketing approaches, the production of environmentally sustainable goods provides companies with market advantages. The research methodology is based on a survey of 200 consumers. A review of the literature indicates that green marketing strategies enhance a company's competitiveness, particularly through ecological branding, innovative design, and a sustainable supply chain. Survey results show that consumers have a positive attitude toward a brand's environmental responsibility, which significantly influences their purchasing decisions.

Key words: green marketing, competitiveness, marketing strategy, sustainability, consumer behavior, ecological packaging, ecological management, green advertising.

Аннотация. В данной статье анализируется роль и значение стратегии зелёного маркетинга в производстве конкурентоспособной продукции. В сравнении с традиционными маркетинговыми подходами установлено, что выпуск экологически устойчивой продукции обеспечивает предприятию рыночные преимущества. В качестве методики исследования использованы результаты анкетирования 200 потребителей. Анализ литературы показывает, что стратегии зелёного маркетинга способствуют повышению конкурентоспособности компании, особенно за счёт экологического брендинга, инновационного дизайна и устойчивой цепочки поставок. Согласно результатам опроса, потребители положительно оценивают экологическую ответственность бренда, что существенно влияет на их решения о покупке.

Ключевые слова: Зеленый маркетинг, конкурентоспособность, маркетинговая стратегия, устойчивое развитие, поведение потребителей, экологичная упаковка, экологический менеджмент, экологичная реклама.

KIRISH

So'nggi yillarda global iqtisodiyotda barqaror rivojlanish tamoyillari katta ahamiyat kasb qilmoqda. Global darajadagi ekologik muammolar: havo ifloslanishi, iqlim o'zgarishi, resurslar cheklanganligi, chiqindi hajmining oshishi — biznes egalari va iste'molchilarning dunyoqarashini, xarid qilish madaniyatini tubdan o'zgartirmoqda. Iste'molchilarning ekologik ongining oshishi va atrof-muhitga ehtiyotkor yondashuv talabining kuchayishi korxonalarda yashil strategiyalarga, xususan yashil marketingga ehtiyojni kuchaytirmoqda. Masalan, yiliga dunyo okeanlariga 8 million tonnagacha plastik chiqindi to'kilmoqda, bundan tashqari xalqaro statistika ma'lumotlariga ko'ra, bir kishi yiliga o'rtacha 740 kg maishiy chiqindi chiqaradi. Hozirgi kunda global muammolardan biri bu — chiqindilar hajmini kamaytirish va ishlab chiqarishda yashil tovar strategiyalaridan foydalanishdir.

Bunday muhitda kompaniyalar nafaqat narx, sifat va brend elementlari bilan, balki mahsulot va marketing strategiyalarida "yashil" imkoniyatlarga tayangan holda ham raqobatga kirishmoqda. Masalan, "yashil marketing" tushunchasi mahsulot ishlab chiqarishdan tortib, marketing miksining barcha elementlariga chuqur kirib bormoqda. Yashil marketing nafaqat brend imijini yaxshilaydi, balki mahsulot tanlovi, narx siyosati va ta'minot zanjirida raqobat ustunligi yaratishi mumkin.

Tovar strategiyasi — kompaniyaning mahsulot portfelini shakllantirish, mahsulot sifatini, ishlanmasini va taqdimotini boshqarishning strategik vositasi bo'lib, uni yashil nuqtai nazardan optimallashtirish raqobatda ustunlik beradi.

Yashil strategiya (Green strategy) — marketingda korxonaning o'z mahsulotlari, xizmatlari va biznes jarayonlarini ekologik jihatdan mas'uliyatli, resursni tejovchi, atrof-muhitga minimal zarar yetkazuvchi tarzda rejalashtirish va boshqarish strategiyasidir. "Yashil marketing — biznes yoki tashkilotning qayta ishlanadigan va oson parchalanadigan qadoqlash, ifloslanishning oldini olishning yaxshiroq usullari va energiyadan samaraliroq foydalanish orqali xavfsiz, ekologik toza tovarlar va xizmatlarni ishlab chiqishga bo'lgan majburiyati sifatida qabul qilinadi" [1]. Oddiy qilib aytganda, yashil strategiya — bu korxonaning ekologik tamoyillarga asoslangan marketing strategiyasi.

Marketingda yashil strategiya — korxonaning quyidagi maqsadlarni ko'zlagan uzoq muddatli reja va amaliyotlar majmui:

1. Ekologik toza mahsulot ishlab chiqarish; zararli moddalarni kamaytirish, tabiiy xomashyoni tejash, qayta tiklanuvchi manbalardan foydalanish.
2. Yashil mahsulotlarni bozorda to'g'ri pozitsiyalash; mahsulotning ekologik afzalliklarini iste'molchiga aniq yetkazish, "eko", "bio", "organic" brendlash.
3. Yashil kommunikatsiya; ekologik imijni yaratish, yashil reklama, yashil PR, ekologik kampaniyalar.
4. Yashil narx belgilash; energiya tejalganidan keladigan xarajatlarni iste'molchi qiymati bilan uyg'unlashtirish, ekologik qo'shimcha qiymat asosida yuqoriroq narx belgilash.
5. Yashil distributsiya va logistika; chiqindisiz yetkazib berish, ekologik qadoqlash, transportda CO₂ emissiyasini kamaytirish.
6. Mahsulotning butun hayotiy siklida ekologik yondashuv; dizayn → ishlab chiqarish → qadoqlash → tarqatish → foydalanish → utilizatsiya jarayonlarining barchasi ekologik mezonlar asosida rejalashtiriladi.

Yashil strategiyalar asosida yaratilgan yashil brendlar bozor ulushini oshirish va iste'molchi sodiqligini mustahkamlashini Chen Yu Shen ilmiy isbotlagan. Uning fikriga ko'ra, yashil strategiyalar — ya'ni tabiat muhofazasini o'ylagan holda amalga oshirilgan kompaniya sa'y-harakatlari — iste'molchi va mijozlar sodiqligini oshirishda katta rol o'ynaydi.

Shuningdek, biznes egalari bozordagi raqobatchilariga nisbatan yaxshiroq mavqega erishish uchun yashil marketing strategiyalarini qo'llamoqdalar. Xususan, raqamli va resurs tejovchi yechimlar, qayta ishlanadigan materiallar va ekologik brending tovar strategiyasining muhim elementlariga aylanmoqda.

Ushbu maqolaning maqsadi — yashil marketing strategiyasining raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishdagi rolini o'rganish va iste'molchilarning ekologik jihatdan barqaror mahsulotlarga bo'lgan munosabatini tahlil qilishdir.

Tadqiqot quyidagi vazifalarni bajaradi:

- Yashil marketing va mahsulot strategiyasining nazariy asoslarini ko'rib chiqish;
- Iste'molchilarning ekologik brendga bo'lgan ishonchi va xarid xatti-harakatlari orqali raqobat omillarini aniqlash;
- Yashil strategiyalarni joriy qilish bo'yicha korxonalarga amaliy tavsiyalar berish.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Yashil marketing so'nggi yillarda nafaqat alohida strategik yo'nalish, balki korxonalar raqobat ustunligini shakllantirishda asosiy omillardan biri sifatida qaralmoqda. Turli mualliflar yashil marketingning afzalliklari va

strategik ahamiyatini o'z tadqiqotlarida chuqur yoritib berganlar. Shiddatli va raqobatbardosh global bozorda faoliyat yuritayotgan kichik va o'rta biznes (KO'B) subyektlari uchun yashil reklama strategiyalaridan foydalanish tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Yashil reklama – bu sotuvchilarning o'z mahsulotlarini iste'molchilar ongida ekologik toza, atrof-muhitga zarar yetkazmaydigan mahsulot sifatida pozitsiyalashga qaratilgan kommunikatsiya usuli hisoblanadi [2].

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, yashil reklama iste'molchilarning reklama haqidagi umumiy munosabatiga hamda ularning ekologik jihatdan mas'uliyatli xatti-harakat qilish niyatiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi [3]. Ko'pgina olimlar yashil reklamani marketing jarayonidagi ahamiyatini tan olgan bo'lsalar-da, uning samaradorligini ta'minlaydigan kommunikatsiya strategiyalari haqida hali ham aniq va yagona nazariy yondashuv mavjud emas.

Shu bois, yashil reklama boshqa marketing strategiyalari bilan integratsiyalashgan holda qo'llanilganda ijtimoiy maqsadlarga erishishda samaraliroq bo'lishi mumkinligi ta'kidlanadi. Bu esa shuni anglatadiki, yashil reklama muhim bo'lsa-da, u ekologik marketingning barcha muammolarini mustaqil ravishda hal qila olmaydi [4]. Shu munosabat bilan ushbu tadqiqot yashil reklama bilan bir qatorda yashil qadoqlashni ham raqobat ustunligi va biznes samaradorligining qo'shimcha omili sifatida ko'rib chiqadi.

Yuqoridagi tahlil shuni ko'rsatadiki, yashil reklama KO'B subyektlari uchun bozorda o'zini ekologik mas'uliyatli brend sifatida namoyon qilishda muhim strategik vosita hisoblanadi. Biroq ekologik talablarning samaradorligi hali ham mustahkam nazariy asosga ega emasligi sababli, yashil reklama boshqa ekologik marketing elementlari, xususan yashil qadoqlash bilan uyg'unlashtirilgan holda qo'llanganda yanada katta natija beradi.

Kichik va o'rta bizneslarda yashil strategiya (green creativity, green IT) qo'llanilishi korxonaning barqaror ishlashi va raqobat ustunligini sezilarli darajada mustahkamlaydi. Bizning iqtisodiyotda KO'B sektori asosiy segment bo'lgani uchun yashil IT va yashil kreativlik ularga tez o'sish imkonini beradi. Shu bois, korxonalar raqobat ustunligini shakllantirishda kompleks yondashuvni — reklama, qadoqlash, innovatsiyalar va iste'molchi ongini birgalikda boshqarishni qo'llashlari zarur.

Biznes sektori yashil qadoqlashni zamonaviy bozor sharoitida kompaniyaning raqobatbardosh strategiyalaridan biri sifatida ko'rib chiqishi lozim [5]. Yashil qadoqlash nafaqat ekologik jihatdan barqarorlikni ta'minlaydi, balki iste'molchilarning ekologik mas'uliyatga asoslangan talablariga mos kelish orqali korxonaning bozor mavqeini mustahkamlaydi. Yashil qadoqlash — atrof-muhitga minimal ta'sir ko'rsatadigan, qayta ishlaniishi yoki qayta foydalanilishi mumkin bo'lgan materiallardan foydalanilgan, hamda energiya sarfini kamaytirishga xizmat qiluvchi ishlab chiqarish texnologiyalarini qo'llash yordamida yaratilgan qadoqlashdir.

Shuningdek, van den Elzen yashil qadoqlashni korxonaning umumiy ekologik strategiyasining muhim elementi sifatida ko'rib, uning mahsulotning ekologik izini kamaytirishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Unga ko'ra, yashil qadoqlash nafaqat mahsulotning tashqi ko'rinishini, balki ishlab chiqarish, distributsiya va utilizatsiya jarayonlarining ekologik samaradorligini oshirishga qaratilgan integratsiyalashgan yondashuvdir.

Umuman olganda, yashil qadoqlash kompaniyalar uchun ekologik barqarorlik va raqobatbardoshlikni birlashtiruvchi strategik vosita sifatida qaralmoqda. Tadqiqotlarda qayd etilganidek, ekologik xavfsiz materiallardan foydalanish, energiya tejankor ishlab chiqarish jarayonlari va qayta ishlash imkoniyatlarini kengaytirish korxonalarga ekologik mas'uliyatni kuchaytirish bilan birga, bozorda differensiallashish va xarajatlarni optimallashtirish imkoniyatini yaratadi.

Shuning uchun yashil qadoqlash zamonaviy kompaniyalarning ekologik va iqtisodiy samaradorligini oshirishda muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Zailani, Shaharudin, Govindasamy, Ismoil va Mahdzor tadqiqotlarida keltirilishicha, yashil qadoqlash korxonaning turli darajadagi faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ularning fikriga ko'ra, ekologik tamoyillarga mos qadoqlash kompaniya uchun operatsion jarayonlarni samarali tashkil etishga, iqtisodiy jihatdan tejankorlikka erishishga hamda ijtimoiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi [6].

Maziriri esa yashil qadoqlashni barqaror rivojlanishning ajralmas qismi sifatida baholaydi. Uning ta'kidlashicha, ekologik qadoqlash materiallar iste'molini kamaytirish, chiqindilarni minimallashtirish va mavjud resurslardan samarali foydalanish orqali korxonaning umumiy natijadorligiga hissa qo'shadi. Maziririning fikricha, bu jarayon korxonaga "uch karrali natija" — iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlikka erishish imkonini beradi [7].

Shu nuqtai nazardan qaraganda, yashil qadoqlash nafaqat marketing funksiyasi, balki korxonaning strategik boshqaruv tizimining muhim elementi sifatida ham ahamiyat kasb etadi. Yashil qadoqlash va yashil reklama iste'molchilarning ekologik qadriyatlari bilan moslashganda, korxona marketing raqobat ustunligini qo'lga kiritadi. Yashil qadoqlash O'zbekiston bozorida hali keng qo'llanilmagan, lekin bu eng arzon va samarali yashil strategiyalardan biridir.

Siswanto va boshqa tadqiqotchilar yashil strategiyalarni joriy etgan farmatsevtika korxonalari yashil innovatsiya va ijtimoiy innovatsiyani uyg'unlashtirganda barqaror raqobat ustunligiga erishishi mumkinligini

ta'kidlaydi [8]. Ularning fikricha, ekologik yondashuv korxonaning bozor talablariga moslashish qobiliyatini oshiradi. Bu yondashuv O'zbekiston farmatsevtika va oziq-ovqat sanoatida ham dolzarbdir.

Yashil innovatsiyalar xarajatlarni kamaytirishi va iste'molchi ishonchini oshirishi orqali raqobat ustunligi yaratadi. Yashil ta'minot zanjiri kompaniyaga:

- xarajatlarni kamaytirish,
- ekologik mas'uliyatni kuchaytirish,
- bozorda raqobatdosh imij yaratish,
- mijozlar ishonchini oshirish imkonini beradi.

Zin ta'kidlaganidek, yashil ta'minot zanjiri strategiyasini joriy etgan korxonalar nafaqat bozorda narx bo'yicha raqobatbardosh bo'ladi, balki yetkazib berish jarayonlarida tezkorlikka erishadi hamda ekologik mas'uliyatni kuchaytiradi [10].

O'zbekiston sharoitida ta'minot zanjiri tizimi zaif bo'lib turgani sir emas. Shu nuqtai nazardan, ekologik tamoyillarga asoslangan logistika yondashuvi mavjud muammolarni bartaraf etish va tizim samaradorligini oshirishga xizmat qilishi mumkin.

Purwanti, Abadi va Suyanto esa yashil marketingni korxonalarni tezkor moslashuvchanlikka undovchi mexanizm sifatida talqin qiladi. Ularning fikricha, ekologik tamoyillarga asoslangan marketing amaliyoti kompaniyalarga bozor sharoitining o'zgarishiga boshqalarga nisbatan tezroq javob berish imkonini yaratadi [11]. Putri va Riyanto (2023) yashil marketingning korxonaning ekologik raqobat ustunligi va marketing natijalariga bevosita ta'sirini ilmiy asosda ko'rsatib beradi [12]. Pacevičiūtė va Razbadauskaitė-Venskė (2023) esa yashil marketingni an'anaviy marketing tamoyillariga asoslangan holda, lekin ekologik me'yorlar bilan boyitilgan konsepsiya sifatida tasniflaydi [13].

Umuman olganda, ilmiy tadqiqotlar yashil marketingning barqaror raqobat ustunligi yaratish, brend imidjini mustahkamlash va bozor talablariga samarali moslashishga xizmat qiladigan muhim strategik funksiyani bajarishini tasdiqlaydi. Yashil strategiyalarni joriy qilgan ishlab chiqaruvchi korxonalar ekologik menejment tizimi orqali barqaror raqobat ustunligiga ega bo'ladi. Ular yashil strategiya — korxona brend qiymatini oshiruvchi asosiy omil ekanini qayd etadi [14].

O'zbekistonda ekologik menejment tizimini joriy etish ko'plab sohalarda raqobatni kuchaytiradi. Yashil innovatsiya korxonaning xarajatlarini kamaytirib, mahsulotning bozorga chiqish tezligini oshirishi orqali raqobat ustunligi yaratadi [15]. Yashil strategiya asosan ta'minot zanjirida qo'llanganda korxona xarajatlarini keskin kamaytiradi va natijada narx bo'yicha raqobat ustunligi yaratadi [16].

Yashil logistika korxonalar uchun nafaqat ekologik mas'uliyat ifodasi, balki eng samarali raqobat vositalaridan biridir. Resurslarni tejash, energiya sarfini kamaytirish va tashish jarayonlarini optimallashtirish orqali yashil logistika raqobatni kuchaytiruvchi kam xarajatli strategik yechim sifatida namoyon bo'ladi. Ilmiy manbalar marketingda raqamli texnologiyalar rolining ortayotganini ko'rsatadi. Masalan, Sharopova raqamli vositalar strategik marketing qarorlarini aniqroq qabul qilishga yordam berishini, ammo texnologik va iqtisodiy cheklavlar bu jarayonni sekinlashtirishini ta'kidlaydi. Bu jihatlar yashil marketingni joriy etishda ham muhim ahamiyatga ega [17].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

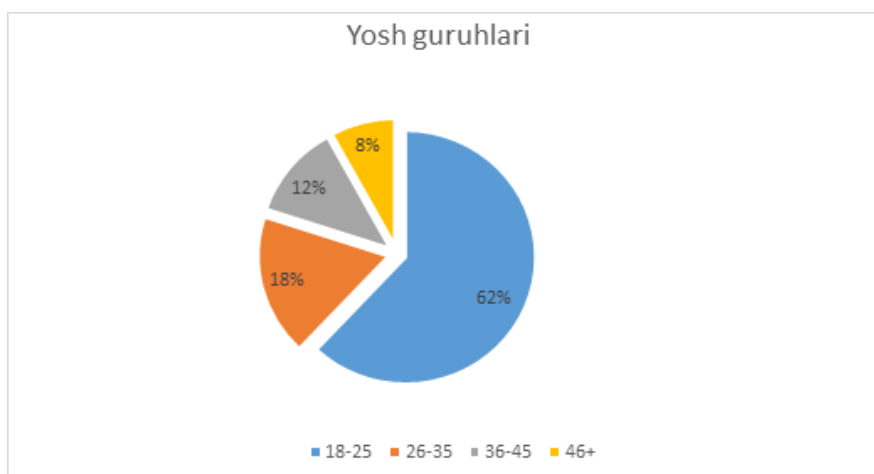
Ushbu tadqiqot raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishda yashil marketing strategiyalaridan foydalanish samaradorligini aniqlashga qaratilgan bo'lib, izlanishlarda miqdoriy (quantitative) va sifatli yondashuvlar qo'llanildi. Tadqiqot asosiy ma'lumotlarini yig'ish uchun strukturalashtirilgan so'rovnoma shakllantirildi va O'zbekistonning turli hududlarida faoliyat yurituvchi iste'molchilar hamda korxonalar vakillari o'rtasida tarqatildi. So'rovnoma anonim shaklda o'tkazilib, uni to'ldirishda ishtirokchilar ixtiyoriy ravishda qatnashdi.

So'rovnomada yashil marketingga bo'lgan munosabat, ekologik mahsulotlar haqidagi xabardorlik, yashil qadoqlashga bo'lgan talab, yashil strategiyaning narx, sifat va brend imijiga ta'siri kabi savollar o'rin oldi. Savollar Likert shkalasida (1 — "Mutlaqo qo'shilmayman", 5 — "To'liq qo'shilaman") baholandi, bu esa respondentlarning fikrlarini miqdoriy tahlil qilish imkonini berdi. Ma'lumotni tahlil qilishda deskriptiv statistika va nazariy tahlil qo'llanildi.

Tadqiqotda nazariy manbalar so'nggi yillarda nashr etilgan ilmiy maqolalardan olindi, jumladan barqaror strategiyalar, raqobatbardosh afzallik va yashil marketing nazariyalari.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot davomida O'zbekistonning turli hududlarida istiqomat qiluvchi 200 respondent so'rovnomada ishtirok etdi. Natijalar anketada ishtirok etgan 200 respondentning ma'lumotlariga asoslanadi. So'rovnomaning yosh bo'yicha guruhlangan natijalari quyidagi 1-rasmda keltirilgan.

1-rasm. Yosh guruhlari bo'yicha taqsimoti

So'rovnoma da ishtirok etgan respondentlar yosh guruhlari taqsimoti — qatnashganlarning aksariyatini 18–25 yosh oralig'idagi iste'molchilar tashkil etadi (taxm. 62%), 26–35 yoshdagi respondentlar – 18 foizni, 36–45 yosh – 12 foiz, 46–60 yosh – 8 foizni tashkil etdi. Bu natija yosh iste'molchilarning ekologik mahsulotlarga nisbatan faolligi yuqoriligini ko'rsatadi.

Jins taqsimoti: respondentlarning ~64 foizi ayollar, ~36 foizi erkaklardan iborat. Bu esa ekologik xarid qilish xatti-harakatlarida ayollar faolligi yuqori ekanligini bildiradi – bu trend ilmiy adabiyotlarda ham tasdiqlanadi (masalan, ayollar ekologik ong darajasi bo'yicha erkaklardan yuqori bo'lishi ko'rsatib o'tilgan).

1. Yashil marketing bo'yicha xabardorlik. "Yashil marketing haqida eshitganmisiz?" savoliga: 49 foiz – "Ha, eshitganman", 40 foiz – "Yo'q, eshitmaganman", 11 foiz – "To'liq bilimga egaman" deb javob berdi. Bu shuni ko'rsatadiki, aholining deyarli yarmi ekologik marketing haqida yetarli darajada ma'lumotga ega emas, bu esa kompaniyalar uchun axborot kampaniyalarini kuchaytirish zarurligini anglatadi.

2. Eko-mahsulotlar iste'moli bo'yicha xatti-harakatlar. "Eko-mahsulot xarid qilasizmi?" savoliga: 60% — muntazam xarid qiladi, 31% — juda kam, 9% — hech qachon xarid qilmaydi. Yuqori talab iste'molchilar ekologik xavfsizlikka sezgir ekanini ko'rsatadi.

3. Brend ekologik imiji va xarid qarori o'rtasidagi bog'liqlik. Natijalar shuni ko'rsatdiki, 65 foiz iste'molchilar brendning ekologik imijiga e'tibor beradi. Aksariyat respondentlar ekologik sertifikatlar va "eko" belgilarining mavjudligini xarid jarayonida tekshiradi. Ko'pchilik uchun ekologik imij ishonch omili sifatida qaraladi. Bu esa yashil marketing strategiyalarining iste'molchi ongida real ta'sir kuchiga ega ekanini isbotlaydi.

"Xarid qilayotgan brend tabiatni muhofaza qilish bo'yicha aksiyalar (masalan, daraxt ekish, chiqindini kamaytirish bo'yicha eko loyihalar) olib borsa, ularning mahsulotlarini ko'proq xarid qilarmidingiz?" degan savolga 70 foiz — "Ha, albatta" deb javob berdi. Ya'ni 70 foiz xaridor eko loyihalarda faol ishtirok etuvchi brendlardan mahsulotlarni ko'proq sotib olishga tayyor.

Ekologik qadoqlash uchun yuqoriroq narx to'lashga tayyor iste'molchilar 70 foizni tashkil etadi. Bu ko'rsatkich quyidagi 2-rasmda keltirilgan.

2-rasm. Ekologik qadoqlashga munosabat va narx to'lashga tayyorlik.

Respondentlarning 28 foizi — “Balki”, 70 foizi — “Ha, tayyorman”, 2 foizi esa — “Yo‘q” deb javob berdi. Shu orqali iste‘molchilar qandaydir qo‘shimcha qiymat yaratilsa (sertifikatlangan, haqiqiy ekologik mahsulot bo‘lsa), ekologik qadoqlangan mahsulot uchun biroz yuqori narx to‘lashga tayyor ekanliklari aniqlandi. 70 foiz inson yuqoriroq narx to‘lashga tayyor. Bu kompaniyalarga “green premium price” strategiyasini joriy qilish imkonini beradi.

Shuningdek, “Doimiy xarid qiladigan mahsulotingiz o‘rniga eko qadoqlangan, eko mahsulot sotib oloremizmi?” savoliga 55 foiz — “Ha, albatta” deb javob bergan. Bundan ko‘rinib turibdiki, eko qadoqqa ega va ekologik mahsulotlar iste‘molchilar uchun odatiy tovarlarga nisbatan ustun va raqobatbardosh hisoblanadi. 10 foiz respondent esa — “Yo‘q, xarid qilmagan bo‘lardim” deb javob bergan.

Brend ekologik imiji va xarid qarori o‘rtasidagi bog‘liqlik shuni ko‘rsatdiki, 65 foiz iste‘molchilar brendning ekologik imijiga e‘tibor beradi. Aksariyat respondentlar ekologik sertifikatlar va “eko” belgilarining mavjudligini xarid jarayonida tekshiradi. Ko‘pchilik uchun ekologik imij ishonch omili sifatida qaraladi. Bu esa yashil marketing strategiyalarining iste‘molchi ongida real ta‘sir kuchiga ega ekanini isbotlaydi.

“Xarid qilayotgan brend tabiatni muhofaza qilish bo‘yicha aksiyalar (masalan, daraxt ekish, chiqindini kamaytirish bo‘yicha eko loyihalar) olib borsa, mahsulotlarini ko‘proq xarid qilarmidingiz?” degan savolga 70 foiz — “Ha, albatta” deb javob bergan. Ya‘ni 70 foiz xaridor ekologik loyihalarda faol ishtirok etuvchi brendlardan mahsulotlarni ko‘proq sotib olishga tayyor.

Respondentlarning 61 foizida tabiiy oziq-ovqat mahsulotlariga ehtiyoj yuqori, 32 foizida esa gigiyena vositalariga talab yuqoriroq. Umuman olganda, iste‘molchilarning 61 foizi oziq-ovqat mahsulotlarining kimyoviy moddalar va GMO‘larsiz bo‘lishini istaydi. Tabiiy oziq-ovqat mahsulotlariga talab yuqori bo‘lib, ularning ehtiyojlari to‘liq qondirilmayotgani kuzatiladi.

Asosiy trendlar (umumiy xulosa). Olingan natijalarga asoslanib, quyidagi asosiy trendlar aniqlandi: yoshlar ekologik mahsulotlar iste‘molida eng faol segment bo‘lib, 18–25 yoshli iste‘molchilar bozorning asosiy harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi; ayollar ekologik xaridlarga ko‘proq moyil. Bu demografik segmentni yashil marketingda asosiy target sifatida belgilash mumkin; yashil marketing haqida xabardorlik o‘rtacha, biroq qiziqish yuqori; eko-mahsulotlarga talab yuqori, ammo narx sezgirligi ham mavjud va narx biroz baland bo‘lsa ham, iste‘molchilar sifat va ekologik afzalliklarni qadrlaydi; Brendning ekologik imiji iste‘mol qaroriga bevosita ta‘sir qiladi va bu kompaniyalardan real ekologik tashabbuslarni oshirishni talab etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot natijalari O‘zbekistondagi iste‘molchilarning ekologik ong darajasi sezilarli darajada o‘sib borayotganini ko‘rsatdi. Yoshlar segmenti (18–25) asosiy harakatlantiruvchi kuch bo‘lib, ular global trendlardan ortda qolmayapti. Ayollarning ekologik xaridda yuqoriligi ham marketing strategiyalarida genderga asoslangan segmentlashtirish zarurligini bildiradi. Xabardorlik darajasi o‘rtacha bo‘lishiga qaramay, real xarid xatti-harakatlarining yuqoriligi shuni ko‘rsatadiki, iste‘molchilar ekologik mahsulotlarni qisman bilgan holda ham tanlaydi. Bu esa mahsulotning tabiiy tarkibi, xavfsizligi va sifatiga bo‘lgan ishonch yuqori ekanini bildiradi. Yashil qadoqlash bo‘yicha natijalar O‘zbekiston bozorida “green premium price” modeli ishlashi mumkinligini, ammo narx sezgirligi hali ham mavjudligini ko‘rsatadi. Shuningdek, brendning ekologik imiji iste‘mol qaroriga kuchli ta‘sir qilishi aniqlangan ekologik sertifikatlar, ekologik hisobotlar va ochiq kommunikatsiyaning kompaniyalar uchun ahamiyatini oshiradi.

Tadqiqot asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

- Ekologik mahsulotlar, eko qadoqlangan mahsulotlar, yashil distributsiya O‘zbekiston bozorida talabga ega. Yosh segment va ayollar ekologik iste‘molchilar sifatida eng faol guruhdir.
- Brendning ekologik imiji iste‘mol qaroriga sezilarli ta‘sir ko‘rsatadi. Bu kompaniyalardan ekologik mas‘uliyatni oshirishni talab qiladi.
- “Green premium” bozorida istiqbol mavjud. Respondentlarning yarmi ekologik qadoqlangan mahsulot uchun yuqori narx to‘lashga tayyor.
- Raqobatbardoshlik uchun yashil marketing strategiyalari shart. Yashil marketing strategiyasi raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishda muhim vosita hisoblanadi. Tovar strategiyasini ekologik elementlar bilan boyitish korxonalarga bozor ustunligi beradi.

Tavsiyalar: Korxonalar yashil strategiyalarni joriy qilishda investitsiya qilishlari, sertifikatlash va brend kommunikatsiyasini kuchaytirishlari, ijtimoiy-madaniy kampaniyalar orqali bog‘lanishlari kerak. Turli aksiyalar, eko chellenjlar, yashil reklamalar, yashil distributsiya xizmatlarini joriy qilishlari lozim. Hozirgi muammoli iqlim sharoitida bunday strategiyalardan keng ko‘lamda foydalanish barcha kichik va o‘rta biznesga, YATTlarga, raqobatda ustunlik qilishda katta hissa qo‘shadi. Barcha mahsulot va tovarlar qayta ishlanadigan materiallar bilan qadoqlanishi ham ekologiya uchun, ham ishlab chiqaruvchi uchun foydalidir. Bundan tashqari, yashil reklamalarni yaratish va undan oqilona foydalanish har bir sotuvchi uchun sotuv hajmini oshirishga, talab uyg‘otishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mukonza C., & Swarts, I. (2020). The influence of green marketing strategies on business performance and corporate image in the retail sector. *Business Strategy and the Environment*, 29(3), 838–845. <https://doi.org/10.1002/bse.2401>
2. Eren-Erdogmus İ, Lak H S, & Çiçek M. (2016). Attractive or credible celebrities: Who endorses green products better? *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 235, 587–594. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2016.11.085> Avesis+1
3. Kim W. H., Malek K, & Roberts K R. (2019). The effectiveness of green advertising in the convention industry: An application of a dual coding approach and the norm activation model. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 39, 185–192. [KW Publications+1](https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2019.05.001)
4. Kao T. F., & Du, Y. Z. (2020). A study on the influence of green advertising design and environmental emotion on advertising effect. *Journal of Cleaner Production*, 242, 118294. [Allied Business Academies+1](https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.118294)
5. Auliandri T. A., Thoyib A, Rohman F, & Rofiq A. (2018). Does green packaging matter as a business strategy? Exploring young consumers' consumption in an emerging market. *Problems and Perspectives in Management*, 16(2), 376–384. [https://doi.org/10.21511/ppm.16\(2\).2018.34](https://doi.org/10.21511/ppm.16(2).2018.34)
6. Zailani S., Govindan, K Iranmanesh, M & Shaharudin, M R. (2015). Green innovation adoption in automotive supply chain: the Malaysian case. *Journal of Cleaner Production*, 108, 1115–1122. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.06.039>
7. Maziriri E. T., & Chinomona, R. (2020). Green packaging and green advertising as precursors of competitive advantage. *Cogent Business & Management*, 7(1), 1719586.
8. Siswanto B. N, Adriant I, Sari R. P., & Rahayu A. (2025). Green strategy for gaining competitive advantage in pharmacy: Exploring the role of green and social innovation. *Asian Management and Business Review*, 5(1), 60–73.
9. Dahlstrom R. (2021). Green supply chain management and sustainable performance. *Journal of Macromarketing*, 41(2), 232–245
10. Qin Z. (2019). A literature review of the impact of green supply chain management on firm performance. *Journal of Service Science and Management*, 12(7), Article 97055. <http://dx.doi.org/10.4236/jssm.2019.127059>
11. Purwanti I., Abadi M. D., & Suyanto U. (2023). Green marketing: strategy for gaining sustainable competitive advantage in Industry 4.0. *Manajemen Bisnis*, 9(2). <https://doi.org/10.22219/jmb.v9i2.10039> [ejournal.umm.ac.id \(https://ejournal.umm.ac.id/index.php/jmb/article/view/10039?utm_source=chatgpt.com\)](https://ejournal.umm.ac.id/index.php/jmb/article/view/10039?utm_source=chatgpt.com)
12. Putri V P, & Riyanto D W U. (2023). Green innovation and green competitive advantage mediate the influence of green marketing orientation on green marketing performance in SME Indonesia. *International Journal of Economics, Business and Accounting Research (IJEBAR)*, 7(4), 1574-1585. <https://doi.org/10.29040/ijebar.v7i4>.
13. Pacevičiūtė A., & Razbadauskaitė-Venskė, I. (2023). The role of green marketing in creating a sustainable competitive advantage. *Regional Formation and Development Studies*, 40(2), 89-98. <https://doi.org/10.15181/rfds.v40i2.2533>
14. Ivanova T., & Petrova S. (2020). Ekologicheskiy menedzhment i zelenaya strategiya kak istochnik konkurentnogo preimushchestva. *Marketing i Menedzhment Innovatsiy*, 3(1), 45–56.
15. Pankov A., Morozov D., & Lebede K. (2021). Zelenye innovatsii v promyshlennosti: faktor povysheniya konkurentosposobnosti. *Ekonomika i Biznes*, 12(2), 88–99.
16. Romanenko P. (2023). Zelenaya logistika i snizheniye zatrat v tsepi postavok. *Logistika i Menedzhment*, 14(1), 33–42.
17. Sharopova, N. (2025). Trends in the use of artificial intelligence and digital tools in marketing research in the small business sector of Uzbekistan: Problems and solutions. *Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance*, 6(1), 51–60. <https://doi.org/10.51699/cajtmf.v6i1.823>

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>